

آیت‌الله جوادی آملی

مَحَلَّاهُ

نشانه‌های قیامت

پروفسور باو علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

هدف رسالت انبیا که قیام مردم به قسط است "لَيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ" مهمترین عاملی که این هدف را احیا می‌کند، ذکری الدار است. به یاد معاد بودن باعث می‌شود که این هدف احیا شود. و برای اینکه انسان بیاد معاد و قیامت باشد، قرآن از قیامت اوصافی را نقل می‌کند، گاهی به عنوان اینکه این حتمی است و گاهی به عنوان اینکه نزدیک است و گاهی به عنوان اینکه قیامت به منزله فردا است (از پس نزدیک و قطعی است، گویا فردا است). گاهی از

قیامت به عنوان "آزقه"، یعنی وقتش نزدیک است، و گاهی به عنوان "يَوْمَ التَّلَاقِ" یاد می‌کند، یعنی روز تلاقی و برخورد انسانها است باهم یا برخورد انسان و اعمالش یا برخورد انسان و پیشوایانش می‌باشد. گاهی قرآن از قیامت یاد می‌کند به عنوان اینکه جریان مهمی است و آن "نبا عظیم" و خبری سنگین است.

"عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبِإِ الْعَظِيمِ"
"الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ"

خبر مهم، جریان قیامت است که مردم در مورد این نبا عظیم، اختلاف دارند:

عدم‌ای می‌گویند واقع می‌شود و عدم‌ای هم انکار می‌کنند.

آنگاه می‌فرماید:

"كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ"

پس از مدتی نزدیک، تحقیقا، قیامت را و این نبا عظیم را از نزدیک ادراک می‌کنند و می‌بینند. در هر صورت چیزی را که خدایه عنوان نبا عظیم یاد می‌کند، معلوم می‌شود خیلی مهم است.

در سوره "ص" آیه ۶۸ نیز از جریان مرگ و قیامت به نبا عظیم یاد کرده است:

"قُلْ هُوَئِذَا عَظِيمٌ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ"

قیامت یک جریان مهمی است، شما از آن روبرو گردانیدید و صرف نظر کردید. اگر چیزی را خدا به عنوان نبا' عظیم بداند - همانگونه که اشاره شد - معلوم می شود نهایت عظمت را دارد. بعضی از بزرگان هم در لوح قبرشان، این نبا' عظیم را نوشته اند گاهی خدا از قیامت به شدت و گاهی به طول مدت یاد می کند. گاهی می فرماید:

قیامت صحنای است سنگین و درناک و گاهی می فرماید: صحنای است پایدار و طولانی. این طول مدت غیر از آن نزدیکی است. نزدیک بودن یعنی وقوع آن نزدیک است. طول مدت یعنی بقا و دوام دارد. بنا بر این قیامت سه صفت دارد:

۱- قرب وقوع ۲- طول مدت ۳- شدت. آیاتی که تا کنون نقل شد مربوط به قرب وقوع بود. اما در سوره حج (آیه ۲) هنگامی که از شدت قیامت یاد می کند چنین می فرماید:

"يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ"

در زلزله قیامت اینچنین نیست که گوشه ای از زمین بلرزد نظیر زمین لرزه های دنیا، با اینکه تنها کره زمین بلرزد، بلکه تمام نظام طبیعت می لرزد. چون اگر بخواهد

"وَحِيلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ قَدْ كُنَّا دَكَّةً وَأُجْدَةً" (۱) بشود، یا "يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ" (۲)، یا "يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ لِلْكِتَابِ" (۳) بشود، کل نظام عوض خواهد شد.

در سوره ابراهیم می فرماید: زمین و آسمانها عوض می شود. "يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ" یعنی برای تحقق قیامت زمین عوض می شود و آسمانها دگرگون می شوند. در آن هنگام است که باید کف زلزله ای و تحولی است همگانی که گستردگی تمام آسمانها و زمینها را در بر می گیرد.

روی این اصل که زلزله قیامت، زلزله عالم طبیعت است می فرماید:

"إِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَحَرَتْ" (۴)
 "إِذَا السَّمَاءُ كُوِّرَتْ" (۵)
 "جُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ" (۶)

قرآن نشانه های هولناک از عظمت آن روز نقل می کند، می فرماید:

"يَوْمَ تَرَوُنَّهَا تُذْهِلُ كُلَّ مَرْصِعَةٍ (۷) عَمَّا - أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا" (۸)

آن روز بقدری شدید است که اگر بخواهند از شدت حادثه آن روز ما را با خبر کنند، با این بیان ما را آگاه می کنند. بهترین حالی که مادر نسبت به فرزند دارد، آن حالتی است که مادر، بچه را در دامن گرفته و پستان در کام او گذاشته، مشغول شیر دادن او است، این نهایت عاطفه مادری است. اگر آن مادر شیرده در چنین حالی هم باشد - در روز قیامت - از شیر دادن نوزادش غفلت می کند.

"وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا" هر زن بارداری هم از شدت آن سانحه، حملش را به زمین می نهد.

فرع اکبر نام می برد، مؤمنین از این فرع اکبر مصون هستند "لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ" (۹) قیامت که فرع و ناله و لابه های آن از همه حوادث دردناک سنگین تر است مؤمنین وارسته را محزون نمی کند.

در دو آیه قبل از این، چنین می فرماید:

"إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ" "أُولَئِكَ عَنْهَا مُعْدُونٌ" (۱۰)

آنها ای که سابقه خوب داشتند، از جهنم به دورند "لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا" آنچه که از جهنم به احساس سمع و بصر می رسد، آن

عذاب قیامت با اینکه بسیار سنگین و شدید است ولی برای انسان وارسته و مؤمن هیچ وحشت و دهشتی ندارد، و مؤمنین از آن فرع اکبر مصون هستند.

گناه شوم انسان و طاعت فریبگی
 مثال صلح علوم انسانی

خروش و جوش جهنم را نمی شنوند و نمی بینند و از این نظر معذب نخواهند بود "وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ" این مؤمنین مخلد و جاوید در بین لذاتند یعنی آنچه که جانشان می طلبد، بر آن مشتبهات جانشان خالد و جاویدند سپس می فرماید: "لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ". فرع اکبر آنها را حتی غمگین و نگران هم نمی کند، چون در باره مؤمنین به صورت اطلاق چنین آمده است:

"أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَأَخَوْفٌ عَلَيْهِمْ" "وَأَلَهُمْ يَحْزَنُونَ" (۱۱)

"وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ" "وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ" مردم را به حالت مست و مدهوش می بینی ولی آنان مست نیستند، آن چیزی که آنان را به مستی و دیوانگی واداشته است، سنگینی عذاب خدا است.

مؤمنین در قیامت: قیامت با اینکه نبا'ی است عظیم و عذاب قیامت بسیار سنگین و شدید است، ولی برای انسان وارسته و مؤمن هیچ وحشت و دهشتی ندارد، عذاب قیامت را که خدا به عنوان

طولانی بودن قیامت :

گاهی قرآن از روز قیامت به عنوان یک روز طولانی و ماندنی نام می برد. میفرماید: "تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ" (۱۲) اگر قیامت امری باشد قریب الوقوع و عظیم و شدید و همچنین امری باشد طولانی می بایست از این روز خوف داشت. "فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَهِيمًا" و "تَرَاهُ قَرِيبًا". صبر جمیل داشته باش - آنان (کفار)

سوگند به آنکه جان در دست اوست ، این روز نسبت به مؤمن به مقدار صلاه مکتوبه خواهد بود ، یعنی این پنجاه هزار سال برای مؤمن به مقدار یک نماز واجب طول می کشد . قیامت روزی است که نسبت به عده های به مقدار ۵ هزار سال است ولی برای مؤمن به مقدار چند دقیقه ای که وقت یک نماز واجب است ، بیشتر نیست زیرا مؤمن همه کارهای را در دنیا به نحو احسن انجام داده و جانی برای معطل شدن او و توقفش در قیامت نیست ، حسابش روشن است و خداوند هم سریع الحساب است . "يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ" (۱۳) مؤمنین بدون حساب سه بهشت وارد می شوند .

بازداشت شدگان :

عده های نیز در قیامت بازداشت می شوند

مجرمین را با نشانه های شان شناسایی می کنند که گاهی سر با پای شان جفت خواهد شد و این کار نشان می دهد که چه کار ماند "قَبِيضٌ خَذُّهَا لِنَوَاصِي وَ الْأَقْدَامُ" . برخی سیما ی شان این است که دیوانه وار سراز قبر بر می بارند "الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقْوَمُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ" (۱۷) کسانی که ربا می خورند و بدون توبه و ارجاع حق مردم می میرند ، قیامشان از قبر - یا حتی در زندگی - دیوانه وار مانند کسی است که در اثر برخورد با جن و شیطان متخبط شده است .

ادامه دارد

- ۱ - سوره الحاقه آیه ۱۴ .
- ۲ - سوره ابراهیم آیه ۲۸ .
- ۳ - روزی که آسمانها را جمع می کنیم و بهم می پیچیم . همانگونه که طومار نوشته ها را به هم می پیچد . سوره انبیا آیه ۱۰۴ .
- ۴ - سوره انفطار آیه ۲ .
- ۵ - سوره تکویر آیه ۱ .
- ۶ - سوره قیامت آیه ۹ .
- ۷ - مرضعه نیار به تا . ثابت ندارد چون این صفت ، صفت خاصه است که در این صفت "تا" را ذکر نمی کنند زیرا "تا" برای فرق مؤنث و مذکر است و در صفت های مخصوص به زن ، "تا" را ذکر نمی کنند نمی گویند "طالقه" مثلا بلکه می گویند "طالقی" و اما در این آیه کریمه که مرضعه را با تا آورده ، چنین گفته اند ، که مقصود آن زنی است که در حال شیردادن است نه ارضاع به عنوان ملکه شیردادن . البته لازم به تذکر است که این آیه شدت عذاب را می خواهد بیان کند ، نه اینکه اگر مرضعه با ذات حملی نبود ، دیگر دچار وحشت و دهشت نمی شود ، بلکه این وحشت برای همگان است .

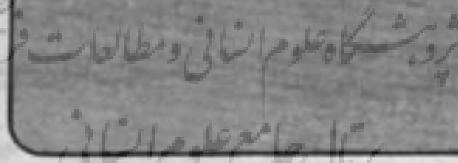
- ۸ - سوره حج - آیه ۲ .
- ۹ - سوره انبیا - آیه ۱۰۲ .
- ۱۰ - سوره انبیا آیه ۱۰۱ .
- ۱۱ - سوره یونس آیه ۶۲ .
- ۱۲ - سوره معارج - آیه ۴ .
- ۱۳ - سوره مؤمن آیه ۴۰ .
- ۱۴ - سوره صافات آیه ۲۴ .
- ۱۵ - سوره صافات آیه ۲۶ .
- ۱۶ - سیما به معنی علامت و نشانه است ولی چون نشانه ها معمولا در صورت و چهره است ، لذا گاهی به صورت هم سیما می گویند ولی در واقع سیما به معنای صورت نیست .
- ۱۷ - سوره بقره آیه ۲۷۵ .

قیامت روزی است که نسبت به عده های به مقدار

۵۰ هزار سال است ولی برای مؤمنین به مقدار چند

دقیقه ای که وقت يك نماز واجب است ، بیشتر

نیست .

"وَقِفُّهُمْ إِنَّهُمْ سَائِلُونَ" (۱۴)

اینها را بازداشت کنید زیرا باید حساب پس بدهند . "مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَلِمُونَ" چه شده است شما را ؟ چرا امروز هم دیگر رایاری نمی کنید ؟ (۱۵) آری ! آن روز اگر در دنیا گردنکشی می کردند ، امروز تسلیم اند آنان که مستکبر بودند و ظلم می کردند ، امروز تسلیم می شوند .

نشانه های آنان چیست ؟

"يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ سِيْمَاهُمْ" (۶)

آن را امر بعیدی می دانند یعنی استبعاد می کنند چنین امری را - ولی ما آن را نزدیک و قریب الوقوع می دانیم . آنانکه منکر قیامت اند ، می گویند "ذَلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ" یعنی مستبعد است که مرده ها زنده شوند و دگر بار برگردند . رسول الله (ص) جلسه تفسیری داشتند روزی در یکی از این جلسات که در منزل یکی از صحابه برگزار شده بود ، از حضرت سؤال شد :

"مَا أَطْوَلَ هَذَا الْيَوْمَ !" چه روز طولانی و بلندی است : رسول الله (ص) فرمود :

